

DONES EMIGRANTS A NOVA SMIRNA L'ANY 1768, REPRESENTADES PER FRANCISCA COLOM NETO

Antoni Tuduri

Secció de
genealogia de
l'Ateneu de Maó



Sembla que rallar de l'emigració menorquina a La Florida es torna a posar de moda. A la meua darrera visita a Menorca he sentit a dir de certes entrevistes televisives, fetes amb el fi de parlar d'una de les emigracions col·lectives menorquines, concretament la derivada de la presa de pèl feta pel Dr. Turnbull a gent de la mediterrània, fent-les creure que anaven al paradís terrenal, quan es tractava de terres feréstecs i insalubres. No sé si aquest reportatge ja han sortit a la llum pública.

Atès que no sóc historiador, just un simple aficionat a la genealogia, no gosaré opinar sobre uns fets prou coneguts i divulgats (ara un cop més serà tema de difusió prou interessant), però sí que provaré de parlar d'un seguit de dones que, si no vaig errat, mai han sortit citades a les històries d'homes, com és el cas del general Benet, del que ja n'he parlat a una miscel·lània anterior.

Revisant papers vells i actes sacramentals, he trobat un fet curiós i destacable. És prou sabut que el citat doctor escocès no va tenir gaire èxit en la bandera «de



enganche» clavada a terres de Grècia, d'on era la seva dona. Així, va recalcar a Itàlia, on va tenir un poc més de sort i va aconseguir enganar a bastants ciutadans de l'actual Itàlia. Cal recordar que l'any 1768 aquest estat era compost per un conjunt de regnes independents.

Aquesta lleva de colonitzadors estava formada, en part, per homes fadrins que es van concentrar al port de Maó, on la població menorquina les estava passant magres per mor de males collites i altres desgràcies. I, vet aquí, que es van ajuntar la fam i les ganes de menjar.

El fet curiós que he dit abans és que entre els dies 17 de febrer i 28 de març (5 setmanes), es van celebrar a Maó devers 50 matrimonis contrets entre dones menorquines i homes italians. Curiosament, en tots aquests matrimonis no es va aconseguir l'obligatorietat de les tres monicions (amonestacions, en castellà) que es deriva del Concili de Trent. Es va utilitzar una espècie de dispensa eclesiàstica,

atès que la urgència de la sortida dels velers no donava temps per a complir aquest precepte. D'altra banda, no puc saber quantes d'aquestes persones van morir pel camí i quantes van morir a Nova Smirna, però sembla que no van ser poques. En

qualsevol cas, el seguiment de la població per via femenina (l'única absolutament segura) és molt difícil atès que el llinatge masculí es manté i el femení es perd a la segona generació. Açò m'ha induït la idea de parlar de les dones casades a corre-cuita, que fugien de la misèria existent l'any 1768. I com no és possible parlar de totes, em centraré en la figura de la dona que, probablement, va ser l'única que va tornar a Menorca.

Es tracta de Francisca Colom Neto, nada as Castell l'any 1745 i casada a Maó amb Carles Albert Moysi Zanetta el dia 12 de març de 1768. Aquest primer Moysi que arriba a Menorca era natural de la ciutat d'Aquila (prou coneguda pel terratrèmol de 2009) que per aquells temps pertanyia al regne de Nàpols. Els orígens de Francisca Colom Neto han estat descrits, en forma novel·lada, per Marc Pallicer a la seva obra «Entre reis i banderes» i no m'hi estendré, però si dir que era filla de Damià Colom Vacarisses i de

Joana Maria Neto Preto, casats as Castell el dia 25 de maig de 1737, donant-se el cas, trist per cert, de què van tenir cinc fills de nom Joan, els quatre primers morts d'infants. A més, van tenir dues altres filles, Esperança (1742) casada amb Josep Quevedo Portella (10/09/1761) i Joana (1751).

Recordaré que Carles Moysi va morir a Nova Smirna l'any 1775 a l'edat de 46 anys, deixant dos fills: Jaume (1770/1821) i Damià (1772-1827), dels que surten les branques actuals. La viuda va tornar a Menorca i va morir a Maó l'any 1827, als 81 anys fets.

Els primers llinatges de les dones casades amb italians són, tal com consten a les actes de matrimoni: Vanrell, Moll, Fabrer, Pons, Riudavets, Bagur, Lludri-gus, Mercadal, Ruiz, Cardona, Quintana, Vallori, Medina, Suau, Llinaso, Blau, Ferrer, Arnau, Florit, Albertí, Ximenes, Balla, Castell, Nuza, Lugan, Gomila, Triay, Bonaventura, Quevedo, Fornalis, Alemany, Olives, Ruiz, Canter, Hernández, Morlà, Coroneos, Fuxà, Lluç, Preto, Piris, i Rotger. Quedi constància escrita.

I per no perdre el costum, val a dir que els bots mínims entre Francisca Colom Neto i Francesc Preto Neto, advocat, polític i cònsol espanyol a Mèxic, són només 8; eren cosins en tercer grau, d'acord amb l'esquema que es pot veure aquí.